

Косінова Олена Миколаївна
кандидат педагогічних наук,
заслужена артистка України,
доцент кафедри режисури,
Національна академія керівних кадрів
культури і мистецтв
e-mail: kosinova@meta.ua

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТВОРЧОЇ МОЛОДІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Стаття присвячена історичним умовам формування основних принципів естетичного виховання молоді на різних етапах цивілізаційного поступу, зокрема в аспекті її творчого розвитку. Велика увага приділена естетичним ідеалам Давньої Греції, педагогічним практикам Київської Русі, вихованню в козацькому середовищі та ін. Історія естетичного виховання свідчить про наявність різноманітних прийомів та підходів до його організації, які послідовно використовуються у сучасних мистецьких закладах освіти.

Ключові слова: естетичний ідеал, естетичні знання, творча діяльність, молодь, засоби естетичного виховання.

Косинова Елена Николаевна, кандидат педагогических наук, заслуженная артистка Украины, доцент кафедры режиссуры, Национальная академия руководящих кадров культуры и искусств.

Эстетическое воспитание творческой молодежи: исторический аспект

Статья посвящена историческим условиям формирования основных принципов эстетического воспитания молодежи на различных этапах цивилизационного прогресса, в частности в аспекте ее творческого развития. Большое внимание уделено эстетическим идеалам Древней Греции, педагогическим практикам Киевской Руси, воспитанию в казацкой среде и др. История эстетического воспитания свидетельствует о наличии различных приемов и подходов к его организации, которые последовательно используются в современных художественных учебных заведениях.

Ключевые слова: эстетический идеал, эстетические знания, молодежь, творческая деятельность, средства эстетического воспитания.

Kosinova Elena, PhD in Pedagogical Sciences, Honored Artist of Ukraine, associate professor of the directing chair, the National academy of managerial staff of culture and arts

The Aesthetic education of the creative young people: the historical aspect

The aesthetic education forms the students understanding of beauty, an aesthetic taste and high aesthetic ideals develop the need to keep beautiful and confirms the desire to make a beautiful life, to form it, as Karl Marx pointed out, "also according to the laws of beauty".

The students aesthetic education is a focused and systematic process of aesthetic concepts, tastes and ideals formation, their attitude to the profession of artist, nature and art, to society and life, to communication and relationships, to developing of creative component of professional activity according to the laws of beauty and emotional and sensory responsiveness to the beautiful and ugly...

Aesthetic education allows students form the ability to see the highest ideal of beauty in Motherland service, in consolidation for peace and security of nations.

The main objectives of students aesthetic education are:

- * Formation of right understanding of beauty in our life, in studying, literature and art;
- * Development of pupils' skills to assimilate beautiful and ugly, softy and base, heroic and unseemly, comic and tragic, harmony, symmetry, proportion, rhythm, measure in reality and art;
- * Formation of the need of constant communication with beautiful, the intolerance to the ugly in any of its manifestations, development skills to manage their feelings;
- * Development of students aesthetic tastes, the formation of really worthy aesthetic ideal and the ability to see the beauty of their further work for the prosperity of Motherland;
- * Improvement the artistic literacy, knowing the national and world cultural heritage, contemporary art; formation needs of artistic self-development; formation needs, skills and abilities aesthetic and artistic creativity; providing methodological and theoretical readiness of graduates to provide aesthetic education for their pupils.

The main principles of aesthetics are the base of the development of strategy and tactics of students aesthetic education. Aesthetics reveals the nature of the aesthetic in life and art, learns the basic principles of aesthetic development of the world, explores the aesthetic laws of personality.

Different assessments, tastes, views form the aesthetic sense. With the aesthetic ideas and ideals, they are the subjective aspect of aesthetic development of the world and make aesthetic consciousness of personality. It is a subjective reflection of the objective world and at the same time it is a way of essence aspect of real world cognition – its beauty. While revealing the structure and function of aesthetic consciousness, aesthetics determines the formation of aesthetic feelings, evaluations, tastes, ideals.

The creation of aesthetic conditions provides pedagogical activity of subjects and objects of education process in terms of aesthetics requirements. Thus, the teaching-material, institutional, moral, psychological, aesthetic and hygienic conditions naturally determines the effectiveness of the aesthetic education of students. So, the process of formation in high school the future specialist with professional, moral, aesthetic, psychological qualities provides through

the purposeful work. Aesthetic education is considered as one of the most important trends in the implementation of the tasks of the national higher education.

Important role in ensuring the effectiveness of training and students aesthetic education plays a creative use of relevant international experience in processes of creative young people training.

Principles of education are leading pedagogical theses and reflect the requirements of laws and regularities of educational process. The most general regularity of aesthetic education is natural pedagogical process dependence on the requirements of modern information society.

Training of specialists in arts high school naturally depends on the policy and ideology of the state governing. Aesthetic education in the information society naturally depends on a combination of objective and subjective environmental factors that promote or inhibit the development of personality. Unity and interconnection of education and personal development are the regularities of aesthetic education process. Interconnection of regularities (laws) and principles is difficult. Specific principles may reflect the requirements of one law, some part of law or requirements of the interaction of several laws. Set of principles determines the focus, content, organization and methods of the educational process in high school. Understanding the nature of principles allows consciously and creatively solve problems of education, organize educational activities, reasonably implement it and confidently reach the goal of education.

There are some basic principles in the system of students education: feasibility and interconnection with life; education in creativity process, learning and extracurricular work; education in team and through team; individually differentiated approach to pupils; combination of reasonable insistence to student with respect to him; relying on the positive in personality and in team; unity and continuity of pedagogical influences. Principles allow educational activities comprehensively, consistently and skillfully. As the primary pedagogical positions, they regulate the use of tools, methods, techniques and forms of work and serve the objectives of students aesthetic education.

Teaching and learning process has significant opportunities for students aesthetic education. Penetrating to the essence of objects, processes and phenomena that are learned, a pupil perceives also the inherent aesthetic qualities. K.Ushynskyy said: "Any science has more or less an aesthetic element, which transferring to students each mentor must have in mind".

Key words: pedagogical communication, training, extracurricular work, organize educational activities, creative, aesthetic education.

Дія сили краси, як стверджують вчені-історики, археологи, етнографи, вперше виявляється тоді, коли первісна людина, здобуваючи тяжкою працею право на існування, відчула себе творцем, що не лише сприймає світ, а й перетворює його. Творча праця, втілена в її плодах – важливе джерело естетичних цінностей як на світанку людського суспільства, так і протягом усієї його історії. Саме у творчій праці людина засвоїла й такі природні закономірності, як співмірність, ритм, симетрія, доцільність тощо. Естетичне переживання пов'язане з сприйняттям природних закономірностей і зумовлене засвоєнням цих закономірностей у людській практиці. Тому, зрозуміло, що дослідження основних прийомів естетичного виховання, які сформувалися в різних практиках цивілізаційного поступу, не втрачає актуальності. Отже, мета нашого дослідження – проаналізувати основні правила і прийоми естетичного виховання молоді, зокрема творчої, характерні для різних періодів історичного розвитку.

Естетичне виховання вивчалось різними дослідниками, зокрема філософами, педагогами, психологами та ін. Останнім часом до його дослідження щочастіше залучаються культурологи і мистецтвознавці. Серед найбільш відомих досліджень можна виокремити напрацювання Д. Кабалевського, Н. Киященко, Б. Ліхачова, А. Макаренка, В. Сухомлинського, М. Таборідзе та ін. Питання зв'язку творчості і естетичного виховання досліджено у працях Б. Коротяєва, В. Моляко, Ю. Петрова, П. Підкасистого, Я. Пономарьова, В. Романець. Дослідники С. Русова, К. Ушинський, А. Шевчук та ін. пов'язували теорію і практику естетичного виховання дітей з національними традиціями, а Є. Фльоріна, Н. Ветлугіна, Н. Сакуліна, Т. Доронова, Г. Григор'єва наголошували на необхідності естетичного виховання мистецькими засобами.

Матеріали археологічних розкопок Кирилівської і Мезенської стоянок первісної людини, де були знайдені знаряддя праці і твори найстародавнішого образотворчого мистецтва, а також колекції знахідок в селищах трипільської культури (4-3 тис. до н.е.), скіфських і слов'янських племен свідчать про перші спроби і успіхи в естетичному освоєнні дійсності людиною на території України.

Історія естетичного виховання розпочинається тоді, коли старше покоління вперше передало набутий естетичний досвід молодому поколінню. Подібно тому, як в історії естетики виділяють різноманітні форми категоріального синтезу, що виступають як аналогії діалектики внутрішнього й зовнішнього в естетичному феномені та розкривають характер естетичного в предметі, історія естетичного виховання включає багато підходів.

З формуванням першої в людській історії держави бере початок процес формування та розвитку такого важливого напрямку педагогічної діяльності, як естетичне виховання, ораторське мистецтво.

На світанку людства у Давній Греції був накопичений багатий досвід організації естетичного виховання. На зміст виховання усіх громадян активно впливало вчення таких видатних філософів та громадських діячів, як Аристотель, Піфагор, Платон, Сократ та ін. Вони обґрунтували нетотожність понять "чуттєвий" і "естетичний". Вважалось, що до естетичних можна відносити не всі відчуття, сприйняття і уявлення, а лише вищі з них. Основні типи естетичних ставлень людини до дійсності було висловлено у таких категоріях естетики, як прекрасне та потворне, піднесене та низьке, героїчне, трагічне, комічне тощо. Такі категорії естетики, як прекрасне, гармонія, краса тлумачилися як моральні і правові.

Піфагор був переконаний, що головні закони життя космосу – краса, гармонія, добро [6]. Він викладав своїм учням три головних предмети: математику, музику і вчення про переселення душ, які

складали єдину науку про космічну гармонію. Музика вшановувалась як голос космічної гармонії. На думку філософа, гармонічна мелодія, як небесна посланниця, долає тілесні недуги і збуджує в душі лагідні почуття. Сократ став одним із перших мислителів Давньої Греції, які виявили органічний зв'язок естетичного і етичного. Його ідеал – людина, прекрасна духом і тілом. Ідеал "калокагатії", тобто єдності фізичної і духовної краси, є головним ідеалом поліської класики, де головні поняття – прекрасний і добрий. Калокагатія утвердилася і в філософських концепціях учнів Сократа – Ксенофонта і Платона. Платон розглядав калокагатію як пропорційність інтелектуальних, естетичних і фізичних сил людини. Він підкреслював виховну роль мистецтва, "так як ритм і гармонія понад усе проникають в щире серце і міцніше захоплюють його, надаючи благообразності і роблять його пристойнішим, якщо виховання поставлено правильно" [14]. Аристотель забезпечив найвищий розвиток ідеї калокагатії. Мислитель констатував: оскільки прекрасне завжди в нерухомості, а благо в діяльності, тому добре і прекрасне – це не одне й теж. Аристотель визначив три основні завдання мистецтва: брати участь в естетичному вихованні; бути засобом відновлення сил після напруженої праці і під час дозвілля; сприяти відновленню душевного спокою.

У Давній Греції виявлялося природним незмінне прагнення громадян до самовдосконалення, естетичної насолоди красою природи, людини та мистецтва. Так, під час східного походу в обозі Олександра Македонського їхали вчені, а в наметі полководця під подушкою, поруч з кинджалом, неодмінно лежала "Іліада" в коштовному окладі. Давні греки добре розуміли вплив мистецтва, зокрема театру, на формування гармонійно розвиненої особистості громадянина, захисника Вітчизни. Театральні вистави, як і спортивні змагання, присвячувались Богам і були такою ж священною справою, як і храмові богослужіння. Перші у світі театральні вистави-трагедії з'явилися в Афінах у 6 ст. до н.е. Вони виконувались під відкритим небом, в амфітеатрі. Актори мали розкішне довге вбрання, закривали обличчя яскравими масками. Від цього вони здавалися величними, піднесеними створіннями. Крім того, самі громадяни, а їх бувало кілька десятків тисяч, брали участь у хорі, і вистави були всенародним святом.

У трагедіях давні греки втілили естетичну природу театрального мистецтва в категорії "катарсис". "Катарсис" або "очищення", про який навчає антична естетика, не є щось тільки естетичне; він стосується і моралі, і інтелекту, і психології, тобто усієї людини в цілому" [4].

Комедія з'явилася від запальних вуличних жартів. Комічні актори мали можливість висміювати будь-кого: глядачів, міську владу і навіть Богів; використання комічного активно впливало на естетичний розвиток греків. Оскільки було безсумнівним, що театр виховує благородні почуття і естетичну поведінку, міська влада надавала усім бажаючим, насамперед бідноті, з міської скарбниці кошти для відвідування театральних вистав.

Для виховання чоловіків Давньої Греції було характерним гармонійне поєднання естетичного, фізичного та інших видів виховання. Досвід спартанського виховання, як і афінського, свідчить про це. Спартанське виховання традиційно сприймається недостатньо гуманним, навіть жорстоким і бездушно сухим. Спостереження Плутарха, які викладені в "Життєписі Лікурґа", змінюють звичне уявлення. Він свідчить, що спартанські хлопчики з 7 років активно оволодівали як військовою справою і грамотою, так і співом. Музиці і співу вони навчались так саме ретельно, як чіткості і краси мови, спортивним вправам. Слова їх були простими, предмет – величним, повчальним і серйозним. То було переважно уславлення щасливої долі воїнів, які загинули за Спарту, та презирливий докір боягузам, які були приречені на забуття. Спартанський хоровий спів набув великого розголосу. "Взагалі, якщо хтось поміркує над творами лаконських поетів... і відновить в пам'яті походні ритми мелодій для флейти і хорових пісень, під звуки яких спартанці злагодженим маршем прямували на ворога, той... визнає, що Терпандр і Піндар, автори хорових пісень, мали рацію, відшуковуючи зв'язок між мужністю і музикою" [14].

Досвід афінян у проведенні естетичного виховання мав величезний як безпосередній, так і опосередкований – через Візантію – вплив на педагогічну практику Київської Русі.

Історія Київської Русі, на думку професора В.О.Ключевського, починається з VI ст. н.е., тобто з того періоду, коли племена східних слов'ян після утворення військового союзу пішли проти Східної Римської імперії. Після об'єднання вони створили досить велику державу – Київську Русь. Кожний князь для забезпечення власної охорони утримував дружину, і тільки на випадок війни великий князь наказував зібрати народне ополчення. Ядро руського війська складали князівські дружини. Вони озброювались, навчались і одягались на кошти князя. На естетичне ставлення до дійсності дружинників, воевод і князів Київської Русі впливали народні традиції; світовий досвід (в першу чергу, давньогрецький і візантійський); релігія; праця; побут; навчання; мистецтво, творчість.

Для естетичної думки і практики виховання Київської Русі було характерно традиційно чітке визначення Батьківщини як естетичного ідеалу. В естетичних поглядах видатних мислителів руського середньовіччя К.Туровського, митрополита Іларіона звучить мотив: прекрасне – це Батьківщина. Естетичний ідеал Давньої Русі часто ототожнювали з подвигом в ім'я народу і Батьківщини. "Слово о полку Ігоревім", "Повість временних літ" показують уявлення давніх русичів про красу (природну, духовну, художню), про піднесене, про мистецтво. Книги шанувались як головні носії духовних цінностей. В архітектурі, живописі, прикладних мистецтвах високо шанувались велич, яскравість, світлоносність. Естетична культура Київської Русі IX ст. н.е. зумовила вибір християнської віри. "Князь Володимир в багатьох дослідженнях про переваги різних вір відважився, нарешті, залишити метушливе ідолопоклонство і з усім народом усиновитися гре-

цькою церквою" [6]. Вважалося, що ритуали, облачення, храми саме грецької церкви виявилися особливо привабливими порівняно з іншими західними і східними вірами. Обряд хрещення був прийнятий Володимиром, вельможами і дружиною в місті Херсонес; в 988 р. християнство було проголошено державною релігією на Русі. Почалася нова важлива епоха в історії вітчизняної педагогіки.

Після прийняття християнства на Русі у багатьох пам'ятках естетичної думки знаходять своє місце естетизація релігійного ідеалу і утвердження істинності божественної краси. Рідна природа розумілась як прекрасний твір верховного художника – Бога; в ній існує прекрасний порядок, який заспокоює душу.

Володимир Великий започаткував нову важливу епоху в історії вітчизняної педагогіки. Він налагодив стосунки з візантійськими імператорами, запросив для поширення і утвердження віри багато духовенства і вчителів, отримав ікони і книги. Візантійська художньо-естетична спадщина засвоювалась на основі східнослов'янського світосприйняття. Близько тисячного року були відряджені до Риму, Персії, Палестини та Єгипту спостерігачі для опису земель, наук, моралі і тамошніх правлінь – так далеко вже сягала благонаміреність Володимира Великого для добробуту своїх підданих" [12].

Піклування про освіту дружинників з часу введення християнства взяли на себе держава і церква. За князювання Володимира Святославовича в Києві вже існує державна школа, в якій навчалися і "постигали учение книжное" [15], тобто основ наук і християнського закону, діти дружинників, князівської адміністрації, бояр. Завданням освіти було виростити з них освічених людей і державних діячів. Вивчалися і іноземні мови; князь Всеволод, " дома седя", знав п'ять мов, в том ведь честь от людей из иных земель" [11].

Ярослав Мудрий, дбаючи про поширення освіти і виховання, велів відкрити нові навчальні заклади, перекласти багато духовних грецьких книг на слов'янську мову для загального користування; то були азбуковники, тлумачення Псалтирю, Євангелії, Апостолу тощо. Виховання юнацтва доручено освіченим ченцям і священикам, які впроваджували вітчизняний досвід загального і морально-естетичного виховання з урахуванням грецьких і візантійських традицій. У цей час було споруджено видатну архітектурну будову – монументальний, прикрашений мозаїками та фресками Софійський собор, який відіграв дуже важливу роль в естетичному вихованні воїнів. Нагорі в ньому розміщена півпостать Христа-Вседержителя з піднятою десницею. На Христе – пурпуровий із золотом хітон і блакитний плащ. Величні і гармонійні архітектурні форми, пишне внутрішнє вбрання храму захоплювали сучасників. Митрополит Іларіон – свідок спорудження собору, писав: "Церква дивна и славна всемь округнимъ странамъ" [9]. І.Б. Греков стверджував: "розкішні мозаїки і фрески полонять вас своєю досконалістю" [14].

У XII ст. в естетичній свідомості значне місце посідає моральна чистота. "Навчання" Володимира Мономаха закликає дбати про рідну землю і її мешканців, оберігати єдність Русі, безкорисливо служити їй, ретельно виконувати етичні норми і християнські заповіді – тобто бути справжнім громадянином, з чистою і високою душею [15]. М.Ф. Берлінський стверджує, що "відтоді навчання і чемність у Києві процвітали" [15], що відрізняло велике місто від інших і тривало до татарської навали.

Важливим засобом естетичного виховання, поряд з історичною писемністю і архітектурою, була агіографічна, філософсько-публіцистична і художня література. Її природне підґрунтя – усна народна творчість: епічні і ліричні пісні, перекази, легенди і заклинання. Особливе місце посідали пісні-билини Київського і Новгородського циклів, в яких історія народу відтворена досить поетично і наочно. В них оспівуються багатирі Ілля Муромець, Добриня Никитич, Альоша Попович – безкорисливі захисники Руської землі. Найпоширеніші твори – "Ілля Муромець і Соловей-розбійник", "Добриня і Змій", "Добриня Никитич і Альоша Попович" та ін.

Значне місце у вихованні посідала музика. Вона була поруч з людиною від її народження і до кінця життя. На Русі набули великого поширення обрядові пісні, гусярські розспіви, скомороші ігри, танці. Про розвиток музично-театрального мистецтва Русі розповідають Печерський патерик, фрески Софії Київської, срібні чаші 12 ст. із Чернігова та ін.

Важливими засобами естетичного виховання були побут і форма одягу. Князі, бояри, воєводи і багаті дружинники одягали довге верхнє вбрання у вигляді каптана, виготовленого з коштовних візантійських тканин – шовку чи атласу, прикрашених золотим або срібним шитвом, перлами і дорогоцінним камінням. Поширеними і чисто слов'янськими предметами одягу були сорочки і штани з полотна [15]. Фреска "Святі воїни" на центральних стовпах Кирилівської церкви (XII ст., м. Київ) показує типовий одяг знатних людей того часу.

Означені підходи до естетичного виховання населення Київської Русі значною мірою сприяли становленню Київської Русі як найбільш могутньої і впливової держави раннього Середньовіччя.

Розвиток української козаччини збігся у часі із західноєвропейським Відродженням, яке стало добою розвитку основних ідеалів гуманізму і краси людини. Особистість була поставлена в центрі культури. В творах мислителів Відродження Данте Аліґ'єрі, Лоренцо Валла, Леонардо да Вінчі ідеальною нормою краси проголошується сама людина, гармонія її почуттів, пізнавальних здібностей, краса її тіла. Найбільш яскраво естетична думка Відродження втілена в творах Тиціана, Рафаеля, Леонардо да Вінчі та інших видатних художників того часу.

Козаками прозвали тих українських людей, що лишилися безпритульними після татарської руйни. М. Грушевський писав, що "козаччина як явище побутове знама нам з часів староруських. Своє козацьке ім'я в тім матеріалі, яким розпоряджаємо, дістає вона з другої половини XV століття. А форму-

ється в певну суспільну верству протягом цілого XVI століття" [10]. Відомо, що Військо Запорізьке ніколи не було чисельним; щоразу в походи виступало здебільшого три-п'ять тисяч козаків. Навіть з Богданом Хмельницьким, коли Запоріжжя розпочинало війну не на життя, а на смерть, Січ дала всього шість тисяч козаків [6,10]. Отже, сила запорожців полягала не в кількості воїнів, а в організації підготовки війська і в особливостях виховання козаків.

Педагогічний вплив на козаків розпочинався вже на етапі їх відбору до війська. Д. Яворницький писав, що для цього треба було відповідати п'яти вимогам: "бути вільним, не мати сім'ї, тобто бути самотнім, знати українську мову, бути православним і пройти на Запоріжжі вишкіл військової справи не менше семи років" [6]. Основним засобом естетичного виховання козаків були саме служба, традиції товариства та виборів курінних отаманів, військові клейноди та форма одягу. Релігійні обряди органічно поєднувались з ґрунтовною освітою козаків. В вихованні активно використовувались музика і музична творчість. Художня музична творчість козаків досягла високого рівня.

Церкви і монастирі задовольняли духовні потреби козаків і були осередками освіти і виховання. При всіх церквах Запоріжжя працювали школи. Вчилися як діти, так і дорослі запорожці; значна частина козаків була письменна. Навчально-виховний процес проводився ієромонахами з різних місць та Києво-Печерської Лаври, яка тоді була крупним центром просвітницької і виховної діяльності. У роботі використовувались гарно оздоблені книжки. Їх видавала заснована в 1615 році Єлисеєм Плетенецьким лаврська друкарня. Старшина Війська Запорізького, гетьмани і полковники прагнули унаочнити свою велич засобами монументальної архітектури, багато зробили для утвердження життєрадісного стилю українського бароко у вітчизняному мистецтві, що сприяло поліпшенню умов естетичного виховання козаків.

Мистецтвом козаки займалися за спокійного часу, після походів. "По обіді деякі козаки, закличавши до свого гурту кобзаря, слухали пісень та дум. Увечері збиралися на січовому майдані або над Дніпром, щоб гуртом поспівати, а часом виправити на сопілках, скрипках, кобзах, басах та басолях; охочі ж до танців і під ту музику танцювали гопака" [5 ,6].

Запорозькі козаки зробили цінний внесок у різні сфери культури України. Ними було створено видатні твори художнього слова, зокрема пісні і думи. Багато дум було присвячено тяжкій долі невольників, що страждали на чужині. Ці твори виховували любов до Батьківщини і народу, а також почуття неприязні до поневолювачів, зокрема до турецько-татарських завойовників. Цикли дум "Маруся Богуславка", "Самійло Кішка" та інші за тематикою пройняті визвольними настроями – лицарство і героїка, побратимство і вірність православної церкві. Визволення невольників зображується як найблагородніший подвиг.

Отже, історія формування вітчизняних ідеалів естетичного виховання свідчить про наявність різноманітних підходів до його організації і проведення. В мистецьких ВЗО, які успадкували багатотисячолітній досвід формування естетичної майбутніх фахівців, вперше в історії спостерігається усвідомлене використання визначених засобів, методів, прийомів і форм естетичного виховання в педагогічному процесі. До нашого часу у вітчизняній педагогіці склалися теоретичні основи і методика естетичного виховання творчої молоді. Без естетичного виховання нині не може бути сформована творча особистість всебічно і гармонійно розвинутого спеціаліста.

Отже, естетичне виховання студентів ВМЗО є цілеспрямованим і планомірним процесом формування естетичних понять, смаків та ідеалів, ставлення до професії митця, до природи і мистецтва, до суспільства і побуту, до спілкування і взаємовідносин за законами краси та емоційно-чуттєвої чуйності на прекрасне і бридке. Майбутній митець має бачити красиве, підвищене, героїчне, прекрасне у житті і праці, вміти зберігати і творити його. Означений процес передбачає набуття студентами естетичних знань і формування в них відповідних переконань, потреб, інтересів, звичок, навичок і вмінь.

Література

1. Берлинський М.Ф. Історія міста Києва / М.Ф. Берлинський. – К.: Наукова думка, 1991. – 315 с.
2. Відродження і розвиток культури України: проблеми історії, теорії і практики // Тези доповідей Всеукраїнської наукової конференції. – К.: Друкар, 2003. – 170 с.
3. Гаргай В.Б. Повышение квалификации учителей в США: социально-психологический подход // Педагогика. – 2002. – №7-8. – С.102-109.
4. Гласс Дж. Статистические методы в педагогике и психологии / Гласс Дж., Стэнли Дж. ; пер. с англ. – М.: Прогресс, 1996. – 495 с.
5. Гончаренко С. Не руйнувати, а реформувати / С. Гончаренко // Товариш. – 1997. – №25. – С.3.
6. Грушевський М.С. Історія України-Русі: В 11 т. / М.С. Грушевський. – К.: Наукова думка, 1994. – Т.1. До початку XI віка. – 684 с.
7. Джон Д.Х. Сполучені Штати Америки / Д.Х. Джон // Спостерігач. – 2005. – №5. – С. 11-19.
8. Кавказской пленнице нынче не весело: Н.Варлей о кино, о жизни, о себе // Правда. – 1997. – 4.07. – С.6.
9. Карнеги Д. Как завоевать друзей и оказывать влияние на людей / Д. Карнеги ; пер. с англ. – Минск: Беларусь, 1990. – 215 с.
10. Косів М. Про духовне плебейство і не тільки / М. Косів // Культура і життя. – 1995. – №27. – С.1.
11. Лессинг Г.Э. Лаокоон, или О границах живописи и поэзии / Г.Э. Лессинг; пер. с нем. – М.: Худож. лит-ра, 1957. – С. 385-516.
12. Личности в мире искусства: В.Заклунная // Товариш. – 1997. – №13. – С.4.

12. Луначарський А.В. Великий народний поет Тарас Шевченко / А.В. Луначарський. – К. : Вид-во АН УРСР, 1961. – 40 с.
13. Луначарский А.В. Собрание сочинений. Литературоведение. Критика. Эстетика: В 8 т. / А.В. Луначарский. – М.: Художественная литература, 1963-1967. – Т.7. Эстетика. Литературная критика. Статьи, доклады. – 734 с.
14. Любимов Л.Д. Искусство Древней Руси / Л.Д. Любимов. – М.: Просвещение, 1981. – 336 с.
15. Русанівський В.М. Культура українського народу / В.М. Русанівський. – К.: Либідь, 1994. – 266 с.
16. Руссо Ж.-Ж. Эмил, или о воспитании / Ж.-Ж. Руссо. – СПб., 1911. – 242 с.

References

1. Berlynskyi M.F. Istoriiia mista Kyieva / M.F. Berlynskyi. – K.: Naukova dumka, 1991. – 315 s.
2. Vidrozhennia i rozvytok kultury Ukrainy: problemy istorii, teorii i praktyky // Tezy dopovidei Vseukrainskoi naukovoï konferentsii. – K.: Drukar, 2003. – 170 s.
3. Gargai V.B. Povyshenie kvalifikatsii uchitelei v SSHA: sotsial'no-psikhologicheskii podkhod // Pedagogika. – 2002. – №7-8. – S.102-109.
4. Glass Dzh. Statisticheskie metody v pedagogike i psikhologii / Glass Dzh., Stenli Dzh. ; per. s angl. – M.: Progress, 1996. – 495 s.
5. Honcharenko S. Ne ruinyvaty, a reformuvaty / S. Honcharenko // Tovarysh. – 1997. – #25. – S.3.
6. Hrushevskiy M.S. Istoriiia Ukrainy-Rusi: V 11 t. / M.S. Hrushevskiy. – K.: Naukova dumka, 1994. – T.1. Do pochatku XI vika. – 684 s.
7. Dzhon D.Kh. Spolucheni Shtaty Ameryky / D.Kh. Dzhon // Sposterihach. – 2005. – № 5. – S. 11-19.
8. Kavkazskoi plennitse nynche ne veselo: N.Varlei o kino, o zhizni, o sebe // Pravda. – 1997. – 4.07. – S.6.
9. Karnegi D. Kak zavoevat' druzei i okazyvat' vliianie na liudei / D. Karnegi ; per. s angl. – Minsk: Belarus', 1990. – 215 s.
10. Kosiv M. Pro dukhovne plebeistvo i ne tilky / M. Kosiv // Kultura i zhyttia. – 1995. – № 27.
11. Lessing G.E. Laokoon, ili O granitsakh zhivopisi i poezii / G.E. Lessing ; per. s nem. – M.: Khudozh. lit-ra, 1957. – S.83
12. Lichnosti v mire iskusstva: V.Zaklunnaia // Tovarish. – 1997. – №13. – S.4.
12. Lunacharskiy A.V. Velykiy narodnyi poet Taras Shevchenko / A.V. Lunacharskiy. – K. : Vyd-vo AN URSS, 1961. – 40 s.
13. Lunacharskii A.V. Sobranie sochinenii. Literaturovedenie. Kritika. Estetika: V 8 t. / A.V. Lunacharskii. – M.: Khudozhestvennaia literatura, 1963-1967. – T.7. Estetika. Literaturnaia kritika. Stat'i, doklady. – 734 s.
14. Liubimov L.D. Iskusstvo Drevnei Rusi / L.D. Liubimov. – M.: Prosveshchenie, 1981. – 336 s.
15. Rusanivskiy V.M. Kultura ukrainskoho narodu / V.M. Rusanivskiy. – K.: Lybid, 1994.
16. Russo Zh.-Zh. Emil', ili o vospitanii / Zh.-Zh. Russo. – SPb., 1911. – 242 s.

УДК 82-1+785

Палкіна Ірина Ігорівна
аспірантка, Національна академія
керівних кадрів культури і мистецтв

ЖАНР МЕЛОДЕКЛАМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ РОК-МУЗИЦІ

Стаття присвячена використанню виконавського жанру мелодекламації у сучасній українській рок-музиці. Автор обирає для аналізу чотири тандеми поетів та музикантів: Юрія Андруховича та гурту "Karbido", Сергія Жадана та гурту "Собаки у космосі", Юрія Іздрика та проекту "Drumтиатр", Артема Полежаки з гуртом "Барабас". На основі проведеного аналізу визначені певні закономірності та спільні риси музично-літературних проєктів, зроблено висновок про актуальність жанру мелодекламації для сучасної української рок-музики.

Ключові слова: мелодекламація, рок-музика, рок-культура, поезія, сучасна українська література.

Палкіна Ірина Ігорівна, аспірантка, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв
Жанр мелодекламації в українській рок-музиці

Статья посвящена использованию исполнительского жанра мелодекламации в современной украинской рок-музыке. Автор выбирает для анализа четыре тандема поэтов и музыкантов: Юрия Андруховича и группы "Karbido", Сергея Жадана и группы "Собаки в космосе", Юрия Издрыка и проекта "Drumтиатр", Артема Полежаки с группой "Барабас". На основе проведенного анализа выявлены определенные закономерности и общие черты музыкально-литературных проектов, сделан вывод об актуальности жанра мелодекламации для современной украинской рок-музыки.

Ключевые слова: мелодекламация, рок-музыка, рок-культура, поэзия, современная украинская литература.

Palkina Iryna, postgraduate, the National academy of managerial staff of culture and arts
Recitation-genre to music in Ukrainian rock-music

A characteristic feature of rock culture, despite the seemingly nihilistic its nature, is the integration of the experience of other cultures and different arts. The rock musicians address classical and folklore music, poetry and theater as a guarantee of quality at the expense of such permanent makeup, and its existence at all.

The purpose of this publication is to study the genre's recitation of music in the modern Ukrainian rock music.